

נאות דשא

לרבינו שמואל דב אשר בן רבינו מרדכי יוסף ליינער
עם רברבים עלי דשא

reuveboshnack@gmail.com

פרשת שמות

ואלה שמות בני ישראל וגו'. ופרש"י ז"ל¹ שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר, שנאמר (ישעי' מ, כו) המוציא במספר צבאם. ואיתא במדרש (שמות רבה פרשה א, ו)² פעמים שמקדים זה לזה, כדכתיב (שם מח, יב)³ וישראל מקוראי, שהנותן תקרה נותן זו שאינו שוה בצד זו כדי שיהיה הבניץ שוה. כך השבטים פעמים שמקדים זה לזה, כדי שלא יאמרו בני הגבירות תחילה ובני השפחות אחרונים. ויש לתמוה על זה המדרש היכן מצינו בני השפחות תחילה, הלא בכל המספרים בני הגבירות תחילה. וגם מה שפירש רש"י ז"ל שנמשלו לכוכבים, יש לדקדק, למה באמת נצרך למנות הכוכבים, וכי אית בהן חסר או יתר שנצרך למנותן בכל יום.

אך הפירוש שמוציאן ומכניסן במספר, מספר היא לשון חשיבות, שהקב"ה מצווה בכל יום איזו כוכב יתחיל להאיר היום בתחילה, וגם בהכנסה איזו כוכב יתחיל לשקוע אורו קודם ממרו, ובכל יום יש שינוי חדשה, כי הכוכב המאיר היום בתחילה או לשקוע לא יתחיל למחר, רק בכל יום יש שינוי חדשה, וזה שנצרך למנותם בכל יום. וכמו כן בהשבטים יש שינויים הרבה פעמים שזה נזכר בתחילה הוא מתחיל להאיר. ואמר המדרש כדי שלא יאמרו בני הגבירות תחילה, מרמז על כאן, שכאן בני השפחות תחילה, כי כאן מיירי לענין השקיעה, הבאים בגלות מצרים. נמצא, בני הגבירות יורדים בתחילה לגלות, והתחילו לשקוע אורן, ובני השפחות עדיין לא השקיע אורן, נמצא שכאן בני השפחות ראשונים, וד"ל.⁴

¹ ואלה שמות בני ישראל. אע"פ שמנאן בתייהם בשמותם, חזר ומנאם במיתתם, להודיע חבתם, שנמשלו לכוכבים, שמוציאם ומכניסם במספר ובשמותם (שמות רבה), שג' "המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא" ["ישעיהו מ: יב"](#)

הדא הוא שאמר רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי למה אין שמותם של שבטים שונים בכל מקום, אלא פעמים שזה מקדים לזה וזה מקדים לזה, שלא יאמרו בני הגבירות תחילה ובני השפחות אחרונה, ללמדך שלא היו גדולים אלו מאלו. דבר אחר, למה הקדים אלו לאלו, לפי שהם תקרת העולם, זה שמתקן תקרה כראוי, נותן עביה של תקרה זו בצד ראשה של אחרת שאינה שונה, לפיכך מקדים אלו לאלו. ומנין שהם תקרתו של עולם, שכן ישעיה הנביא אומר ["ישעיה מח, יב"](#): (שמע אלי יעקב וישראל מקראי).

³ שמע אלי יעקב וישראל מקראי אני הוא אני ראשון אף אני אחרון:

⁴ יצא מדברי רבינו לכל אחד יש זמן מסוים שכוכבו יזריח. והאדם צריך להתרכז לא בשאלה מתי יהיה זמני, כדי שלא אבד את בזמנו כשהוא טרוד בשאלתו.